

Inž. Draško Dobronić,
Republički sekretarijat za poljoprivredu,
prehrambenu industriju i šumarstvo
Socijalističke Republike Hrvatske

POLJOPRIVREDNO ZAKONODAVSTVO U SVJETLU USTAVNIH AMANDMANA

Amandmani na savezni Ustav («Službeni list SFRJ, br. 29/71) stupili su na snagu. Sabor je donio i amandmane na Ustav SR Hrvatske.

Prema amandmanima, republike se u većini stručnih i organizacionih poljoprivrednih propisa javljaju kao osnovne samoupravne i specifične društveno-političke zajednice, uvijek čuvajući jedinstvo tržišta, i time provode u život slovo i duh ustava i Federacije i Republike.

Poljoprivredna struka i služba nalaze se dakle pred vrlo značajnim zadatkom da u Republici ponesu svoj dio brige i odgovornosti za razvoj poljoprivrede, a bez poljoprivrede — to je postalo i u nas očito — nema skladnog razvoja ni čitave privrede ni društva.

Poljoprivredna struka i služba ne će moći reći da je netko drugi odgovoran za možebitno zaostajanje, nazadovanje ili propuste. Opći razvoj našeg društva, izražen u ustavnim amandmanima, njoj je dao široko polje i mogućnost rada, ali i odgovornost.

Konstituiranje republika u smislu amandmana pretpostavlja, naravno, široko, otvoreno i trajno međurepubličko dogovaranje, gdje god se za njim osjeti potreba. Uostalom, živi kontakti, razmjene mišljenja, dogovori i usaglašavanja stavova potreba su i uobičajeni način ophođenja u suvremenom svijetu.

Naglašavam odredbu amandmana XXV: »Organizacije udruženog rada posluje slobodno i ravnopravno na cijelom teritoriju Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije, a u skladu sa propisima koji važe u mjestu njihova poslovanja«.

Navodim nekoliko primjera da se vidi kako primjena amandmana za poljoprivrednu struku praktično izgleda.

Amandmani XXX i XXXV na savezni Ustav razganičavaju neke od funkcija Federacije i republika ovako:

»Federacija preko saveznih organa i organizacija. . . . **održava** političke, ekonomske i druge odnose s drugim državama i međudržavnim organizacijama.

Republike i autonomne pokrajine **ostvaruju** suradnju s organima i organizacijama drugih država i međunarodnim organima i organizacijama, u okviru utvrđene vanjske politike Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije i međunarodnih ugovora«.

To praktično znači da će proizvodne i druge organizacije suradnju s raznim međunarodnim stručnim organizacijama održavati putem Komiteta za ekonomske odnose s inozemstvom Izvršnog vijeća Hrvatske, a posredstvom Saveznog sekretarijata za vanjske poslove.

Savezni amandman XXX, koji taksativno navodi funkcije Federacije, navodi nadalje:

»Federacija preko saveznih organa i organizacija. . . . uređuje zaštitu stoke i bilja od zaraznih bolesti koje ugrožavaju cijelu zemlju«.

Očito je dakle da je Savezna skupština za Federaciju zadržala od dotad brojnih poljoprivrednih propisa samo zaštitu bilja (i stoke) od zaraznih bolesti koje ugrožavaju cijelu zemlju. Takve bolesti i štetnike mi obično nazivamo karantenskim. Reguliranje mjera i odnosa u vezi s ekonomskim i ostalim bolestima i štetnicima stvar je svake republike. Stoga će postojeći Osnovni zakon o zaštiti bilja od bolesti i štetnika trebati usaglasiti s odredbom amandmana XXX. Nositelj toga zadatka za čitavu zemlju je SR Hrvatska.

Uz amandmane na savezni ustav Savezna skupština donijela je odmah i Ustavni zakon za provođenje ustavnih amandmana XX do XLI («Službeni list SFRJ«, br. 29/71).

Ustavni zakon kaže da najkasnije 31. XII 1971. prestaju važiti ovi poljoprivredni savezni zakoni:

1. Osnovni zakon o iskorištavanju poljoprivrednog zemljišta;
2. Osnovni zakon o kvaliteti i kontroli kvalitete umjetnih gnojiva;
3. Osnovni zakon o sjemenu;
4. Osnovni zakon o sadnom materijalu;
5. Osnovni zakon o duhanu;
6. Osnovni zakon o vinu;
7. Osnovni zakon o stjecanju prava vlasništva na poljoprivrednim oruđima i o korištenju poljoprivrednog oruđa od strane građana;
8. Osnovni zakon o poljoprivrednim zadrugama;
9. Zakon o poljoprivrednom zemljišnom fondu društvenog vlasništva i dodjeljivanju zemlje poljoprivrednim organizacijama.

Također, 31. XII 1971. presao je važiti i niz drugih zakona, koji imaju više ili manje veze s poljoprivredom:

10. Osnovni zakon o vodama;
11. Osnovni zakon o šumama;
12. Osnovni zakon o lovstvu;
13. Osnovni zakon o morskom ribarstvu;
14. Osnovni zakon o premjeru i katastru zemljišta;
15. Osnovni zakon o utvrđivanju katastarskog prihoda, i drugi.

Ovime međutim nije nastao vacuum, nije prekinut kontinuitet rada i poljoprivrednog sustava.

Sabor je naime 16. XII 1971. donio Zakon o preuzimanju saveznih zakona o kojima po Ustavnim amandmanima XX do XLI na Ustav SFRJ odlučuju republike («Narodne novine«, br. 52/71). Ovim zakonom Socijalistička Republika Hrvatska preuzela je kao republičke sve navedene, a ukinute savezne zakone. Praktički, gotovo svi bivši savezni osnovni poljoprivredni zakoni ovime su postali republički zakoni.

Ovime je Republika dobila mogućnost mirno izraditi republičke potpune poljoprivredne zakone, ne oklijevajući ali i bez nervoze, uz sva potrebna usaglašavanja s drugim republikama.

Istim zakonom određeno je da se bivši savezni prateći propisi (stručni pravilnici, naredbe, uputstva) primjenjuju kao republički, dok se republičkim propisom drugačije ne odredi.

Ove prateće propise sada donosi, dopunjuje, mijenja ili stavlja van snage republički sekretar za poljoprivredu.

Istim republičkim zakonom zadužuju se republički organi da provode dosadanja ovlaštenja saveznih organa.

Nalazimo se dakle pred krupnim zadatkom izrade organiziranog stručnog poljoprivrednog sustava koji mora izraditi sve specifičnosti proizvodne osnove SR Hrvatske, omogućiti optimalan razvoj, biti uklopljen u jedinstvo jugoslavenskog tržišta te voditi računa o međunarodnim tržišnim tokovima. Naročito i iznad svega, izrada originarnog stručnog poljoprivrednog sustava mora biti usaglašena s temeljima naše agrarne politike i samoupravnih društveno-ekonomskih odnosa.

Zadatak nije lagan i pojavljuje se mnoštvo pitanja, a na njih poljoprivredna struka treba odgovoriti. Navodim samo neke primjere:

— treba li se zadržati samo na proizvodnom, usko »stručnom« području, ili treba djelomično zahvatiti i oblast robnog prometa. Iskustvo naime govori da je proizvodnja s organizacionog, ekonomskog i stručno-tehnološkog stanovišta često u redu, ali da se zatim u robnom prometu različitim postupcima obezvređuju napori neposrednih proizvođača i stručnjaka;

— da li je već sazrelo i došlo vrijeme da se — analogno obaveznim tehničkim uputama prilikom kupnje industrijske robe — promet poljoprivrednim reproduktionim materijalom (sjeme, sadnice, gnojivo, sredstva za zaštitu bilja, i sl.) veže na stručnu preporuku područne poljoprivredne službe. Postoje mnoga mišljenja da je to provedivo, uz razuman prelazni rok;

— kakvi kadrovi se mogu baviti prometom reproduktionog materijala za poljoprivredu. Hoće li i nadalje sredstva za zaštitu bilja moći prodavati radnici opće trgovačke struke bez dopunske izobrazbe, i sl.;

— uz kakve uvjete mogu okružni privredni sudovi registrirati radne organizacije za obavljanje raznih specifičnih poljoprivrednih djelatnosti. Može li okružni privredni sud jedan građevinsko-industrijski kombinat registrirati za poslove sjemenarstva, a taj građevinski kombinat inače sa sjemenarstvom nema nikakve veze;

— trebaju li banke one skromne kredite koje namjenjuju individualnim poljoprivrednicima, odobravati uz mišljenje stručne poljoprivredne službe, kao što se to radi u nekoliko općina SR Srbije;

— neke općine počele su oslobađati od poreza djelomično ili potpuno ona individualna gospodarstva, koja su ušla u određene investicije ili postigla određeni proizvodni kapacitet (npr. općina Čazma). Treba li i ovu pozitivnu aktivnost i inicijativu općina vezati uz rad poljoprivredne službe.

Ovakvih pitanja iz područja privrednog sistema ima još dosta i nemoguće ih je sve nabrajati. Ipak, poljoprivredna struktura i služba dužna je dati svoj odgovor na ova pitanja i time dati svoj doprinos provođenju ustavnih amandmana.

Izrada originalnog stručnog poljoprivrednog sustava postavlja u vezi s pojedinim zakonima još i posebna pitanja na koja treba odgovoriti.

Pri izradi budućeg zakona o zemljištu (umjesto Zakona o iskorištavanju poljoprivrednog zemljišta) postavlja se pitanje kako postići da arondacija i komasacija ne budu pretežno imovinsko-pravne operacije, što je također nužno i neophodno, već da u njima u većoj mjeri nego dosad dođu do izražaja potrebe poljoprivredne proizvodnje, da njihov gospodarski učinak bude što veći.

Na to se neposredno nadozevuje i nova potreba poljoprivrednog prostornog planiranja jedne katastarske općine, ili jedne čitave komune, što kod nas praktički još uopće ne postoji, a što u drugim državama rade poljoprivredni stručnjaci.

Ustavni amandmani daju mogućnost, ako se za to ukaže potreba, da se u brdsko-planinskom području poveća zemljišni maksimum individualnih poljoprivrednih domaćinstava. Veoma je značajna obaveza poljoprivredne struke da pomogne u definiranju pojma brdsko-planinskog područja.

Kod zakona o kvaliteti umjetnih gnojiva postavlja se osnovno pitanje da li je to samo zakon za osiguranje i zaštitu potrošača, ili taj zakon mora osigurati tehničke upute za primjenu na jednom užem području u svrhu postizanja veće efikasnosti kilograma primijenjene aktivne hranjive tvari.

Kod zakona o sjemenu postavlja se pitanje da li je potreban društveni dogovor svih faza sjemenarstva, od selekcije do potrošnje sjemena, ili svatko može raditi izdvojeno, fragmentarno i izolirano, kao dosad. Nadalje, poljoprivredna struka treba reći na koji način omogućiti brzo uvođenje najboljih novih domaćih i stranih selekcija, a da široka poljoprivredna proizvodnja bude zaštićena od krupnih šteta, što se je dosad dešavalo. Bit će stoga potrebno mrežu sortnih pokusa i njihovu obradu postaviti na razinu suvremenih evropskih dostignuća, što je značajan zadatak poljoprivredne struke i službe.

Slična pitanja postavljaju se i kod zakona o sadnom materijalu.

Po mojoj ocjeni, na području vinarstva i zakona o vinu bit će također potreban ili samoupravni sporazum ili društveni dogovor svih učesnika u toj kompleksnoj proizvodnji. Nadalje, poljoprivredna struka mora izraditi osnovu za zakonsku zaštitu geografskog porijekla vina.